

Geachte Commissie,

Hartelijk dank dat u mij weer uitgenodigd heeft om u wat te mogen vertellen over agrarische schaden ten gevolge van de mijnbouwactiviteiten in Groningen. Mijn naam is Eddie van Marum en ik ben als contra expert werkzaam voor HBS Expertise BV.

Bij mijn bezoek over de mentale versterking heb ik een aantal emotionele verhalen verteld hier. De nood is onverminderd hoog, maar deze keer geen emotionele verhalen maar een feitenrelaas om uw Commissie kennis te kunnen laten nemen van welke problemen zich in deze sector voordoen.

De agrarische sector maakt gebruik van de bovenste 2 meter van de bodem, daarop wonen ze, deze bewerken ze, deze verzorgen ze en dit is de bron van hun inkomen. Ze zijn er zuinig op.

Onder die twee meter zijn de NAM met de gaswinning, Nedmag en Akzo met de zoutwinning en de Provincie Groningen als vergunningverlener voor grote grondwateronttrekkingen bezig in de bodem.

Wat in miljoenen jaren gevormd is wordt in decades onttrokken met grote, vaak desastreuze gevolgen voor alles wat aan de oppervlakte staat. Het is een ongeorganiseerde roofbouw, hier niks zuinigs aan. Waterschappen moeten het door het regenwater beïnvloede waterpeil aanpassen vanwege deze activiteiten en hier gaat ook het nodige mis ondanks de ontkenningen van de Commissie Bodemdaling.

De buitengerechtigde schadeafhandelingsprotocollen zijn zo ingericht dat al deze factoren die schade kunnen veroorzaken afzonderlijk beschouwd worden.

Aardbevingsprotocollen, Commissie Bodemdaling, Technische Commissie Bodembeweging, Schadeprotocol zoutwinning alles kan gemeld worden maar niet één van deze commissies en protocollen voorziet in het beoordelen van een schade in samenhang.

Ik had goede hoop dat de nieuwe Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen dit wel zou doen, maar ook deze commissie beperkt zich weer tot de gasbevingen en mijn aanvankelijke zorg bleek door de opmerking van de heer de Pachter van TCMG tijdens uw werkbezoek in Groningen helaas bewaarheid. We zijn met deze Commissie geen steek opgeschoten en daarom kunnen ook gewoon de zelfde bedrijven die voor NAM en CVW beoordeeld hebben weer aan het werk.

De voorzitter van de TCMG heeft reeds bij zijn Tennetprotocol en zijn werk in de Besliscommissie voor Schiphol laten zien dat er protocollen en juridische geschriften voorbereid worden waar schademelders gewoon kansloos zijn als ze hun zaak voor de Raad van State brengen en waar ze door juridische zinsneden zelfs na een gunstige uitspraak van een rechter buiten de compensatie bleven.

U heeft als Commissie helaas geen mogelijkheden meer om de werkwijze van de Tijdelijke Commissie Mijnbouw Schade te veranderen.

Wat u wel kunt als Commissie, is zorgen dat de definitieve Commissie Mijnbouw Schade, zoals ook is afgesproken met de bestuurlijke en maatschappelijke organisaties, WEL de diverse mijnbouwoorzaken in samenhang gaat beschouwen en beoordelen, waardoor de schademelders die getroffen zijn door gestapelde mijnbouweffecten WEL gecompenseerd gaan worden.

De schade moet niet slechts door bouwkundigen beoordeeld worden maar door een team van geologen, hydrologen, agrarische bouwkundigen en fiscalisten zonder verbintenissen met aan NAM of EZK gerelateerde organisaties.

Bij zowel veehouderij- als akkerbouwbedrijven ziet u grote bedrijfsgebouwen, dit is wat u ziet, maar onder al die veehouderijbedrijven zitten mestkelders voor de opvang van de dierlijke mest en kelders waar de melkinstallaties zich in bevinden.

Bij akkerbouwbedrijven luchtventilatiekanalen die noodzakelijk zijn voor de koeling en beluchting van de producten en installaties die het graan in en uit de graansilo's kunnen brengen en halen.

Mestkelders zijn tevens vaak de fundering van de gebouwen daarboven. Achter de (gescheurde) wanden van de machinekamers van de melkinstallatie drukken tonnen mest. Als deze wanden wijken als er iemand in staat heb ik geen twijfels over de afloop.

Als de ondergrondse infrastructuur van een agrarisch bedrijf niet goed werkt omdat deze door de bevingen, kwelopdriving en peilaanpassingen beschadigd is geraakt heeft dat logischerwijze ook gevolgen voor de bedrijfsvoering.

Tot nu toe erkent NAM niet dat zettingen en verzakkingen door het toedoen van aardbevingen kunnen ontstaan. Dit kunnen ze ook volhouden omdat de door uw kamer aangenomen motie om tiltmeters te plaatsen nooit uitgevoerd is. Met deze tiltmeters kan namelijk ook de (kwel)waterspanning in de diepe bodem worden gemeten voor tijdens en na de beving.

Kwelwater is zout water dat zich onder druk van de bovenliggende bodemlagen in de diepe ondergrond bevindt en dat door de druk van de aardbevingen zich een weg naar boven zoekt.

Normaal gesproken komt dit peil nooit boven het peil van het door regenwater beïnvloedde polderpeil. Na de bevingen soms (blijvend) wel en daarnaast kunnen door die drukopbouw draagkrachtige klei en zandlagen gecompromitteerd worden waardoor verzakkingen en zettingen ontstaan. Dit is stelselmatig buiten het onderzoek gelaten en wordt daarom ontkend en niet vergoed.

Door de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning en de drukopbouw in de ondergrond komen de zoute kwel en het zoete water aan de oppervlakte steeds dichterbij elkaar en dat leidt tot verzilting, een voor landbouw desastreuze ontwikkeling omdat de gewassen daardoor niet kunnen groeien.

De huidige methodiek van beoordelen van agrarische gebouwen voldoet van geen kant. Een schadebeoordeling begint bij de situatie in de bodem en bij het grondwaterpeil.

Als hier na de bevingen of peilaanpassingen zodanige veranderingen hebben plaatsgevonden dat niet meer voldaan kan worden aan de uitgangspunten, op basis waarvan de bouwvergunning is verleend, dan voldoet de fundering niet meer aan hetgeen waarvoor zij bedoeld is, namelijk het dragen van de constructie erboven. Reparaties zijn zinloos en het gebouw is total loss.

Zonder dit te onderzoeken is het zinloos om te kijken naar de scheuren boven de grond en deze beoordelingsmethodiek zou standaard stap 1 moeten zijn.

Lekke mestkelders en ventilatiekanalen zorgen voor extra kosten. Mest vermengd met water heeft minder bemestende waarde en moet afgevoerd worden en de opgeslagen oogst verliest kwaliteit. In geen enkel protocol is het mogelijk deze schade te claimen en de geboden vergoedingen voor de gemetselde kelders zijn een farce, voor gestorte kelders is helemaal niks geregeld.

Losgetrilde veeroosters in de stal zorgen voor klauwproblemen bij het vee, en in de varkenshouderij door de gecompromitteerde oplegging van de roosters voor risico's voor mens en dier.

Omdat gebouwen ongeschikt geworden zijn voor het stallen van het vee moet het vee elders gestald worden, extra huisvestingskosten, gesleep met dieren, insleep van ziekten, sterfte, lagere productie, hoge dierenartskosten en verlies van gezondheidsstatus zijn de gevolgen. Nergens te claimen.

Bedrijven die het overkomen is dat vee door omstandigheden elders geplaatst moest worden tijdens de peildatum zijn fosfaatrechten kwijtgeraakt. Daar bovenop nog even de fosfaatreductieregeling. Nog steeds zijn deze gevallen niet als knelgeval gehonoreerd met grote verliezen en gevolgen voor de financiering als gevolg.

Door verzakte vloeren van bewaarloodsen kunnen de tons kisten niet meer goed gestapeld worden, ontstaat er gevaar voor de mensen die er werken en werkt de beluchting voor het product niet optimaal. Schade is niet te claimen in het buitengerechtelijke protocol.

Vooraf bij oudere monumentale schuren speelt ook nog dat bij de hoge verticale PGA die vrijkomt tijdens een beving dat de daklast omhoog komt en weer naar beneden. Dit zorgt ervoor dat de zijgevels en achtergevels gaan wijken met gevaarlijke situaties tot gevolg. Het herstel en de versterking van deze gebouwen vergt maatwerk en kan niet te laste van de ondernemers komen.

De scheuren in de gebouwen en de lekkages van de daken die dit met zich meebrengt kun je niet slechts cosmetisch dichtsmen. Denk bijvoorbeeld ook eens aan gescheurde dakplaten bij een graanschuur waar het water op het opgeslagen graan lekt. Ook deze schade is niet te claimen in het buitengerechtelijke protocol.

Verzekeringen dekken de onderzoekskosten die nodig zijn om te bewijzen dat je als agrariër schade geleden hebt niet. Dit kan oplopen tot tegen een ton aan eigen onderzoekskosten. Niet op te brengen voor een normaal bedrijf.

Fiscaal moet ook alles opgelost worden, er moet als het ware een boekhouding naast een boekhouding gevoerd worden om aan te kunnen tonen wat je schade is. Kosten? Rekening man, niet te claimen.

Bedrijfsovernames staan onder druk vanwege de onzeker situaties die niet opgelost zijn. Banken heroverwegen financieringen. Zou u een hypotheek afsluiten op een gebouw dat helemaal kapot is?

Zou u als ondernemer een bedrijf kopen in het aardbevingsgebied?

Alle tijd die je er als ondernemer in moet steken om je gelijk te halen, kun je niet in je bedrijf steken. Kosten? In geen enkel protocol gedekt.

Aardbevingsbestendig terugbouwen? Ook hier geldt dat je als ondernemer een groot deel van je eigen aardbevingsbestendigheid moet ophoesten. Het programma Groninger stallen en schuren is hier een schoolvoorbeeld van. De korting op de herbouw is de schade berekend op basis van het cosmetisch herstel van de zichtbare scheuren. Lekker goedkoop als het gebouw in werkelijkheid total loss is.

Geachte Commissieleden, bedenk goed dat nog vrijwel geen enkele grote agrarische schade is afgehandeld na 2012. De kosten hiervan zijn immens in vergelijking met wat er wel geregeld is. In tegenstelling wat u voorgespiegeld is gaat het bestuursrecht dit niet oplossen in de huidige vorm, NAM drukt zijn snor en de Staat is het haasje.

Op dit moment is civielrecht nog de enige manier om de veroorzaker aan te spreken en te laten betalen voor wat veroorzaakt is. Immers de protocollen die ten grondslag liggen aan hetgeen waar de bestuursrechter zich over moet buigen zijn schimmig en voorzien niet in wat er voor de agrarische sector in Groningen nodig is.

Mijn advies is, regel eerst goed in wat nodig is voor een goede schadeafhandeling en verander dan misschien het juridisch kader. De nieuwe mijnbouwwet voorziet hier niet in.

Eddie van Marum

